

Koncepcje bezpieczeństwa międzynarodowego

dr hab. inż. Andrzej Gałęcki, prof. WSB

MODUŁ BEZPIECZEŃSTWA
Rozdział 4. Koncepcje bezpieczeństwa międzynarodowego

Struktura prezentacji

Wstęp

- 1. Uwarunkowania bezpieczeństwa międzynarodowego.**
- 2. Powiązania państw w środowisku międzynarodowym.**
- 3. Fazy ewolucji bezpieczeństwa międzynarodowego 1648 – 1989.**
- 4. Dwubiegunowy system bezpieczeństwa.**
- 5. Wielobiegunowy system bezpieczeństwa.**
- 6. Czynniki wpływające na koncepcje bezpieczeństwa międzynarodowego.**
- 7. Modele integracji.**
- 8. Fazy integracji.**

Wstęp

POJĘCIE BEZPIECZEŃSTWA

na gruncie nauki o stosunkach międzynarodowych odnosi się do procesu zaspokajania potrzeb i interesów uczestników życia międzynarodowego². Proces ten realizuje się w środowisku narodowym, a jego konsekwencje dotyczą nie tylko zainteresowanych państw, ale całego systemu międzynarodowego¹.

NAJWAŻNIEJSZYM Z ZADAŃ POLITYKI ZAGRANICZNEJ KAŻDEGO PAŃSTWA

pozostaje od wieków zapewnienie sobie bezpieczeństwa.
Państwa prowadzą politykę eliminowania wszelkich zagrożeń dla swojej integralności, nienaruszalności granic oraz obrony żywotnych interesów².

BEZPIECZEŃSTWO MIĘDZYNARODOWE

należy traktować jako kategorię dynamiczną, a nie określony stan rzeczy, ponieważ jest procesem o zmiennej dynamice i intensywności³.

ZMIANY ZACHODZĄCE W SFERZE ZAGROŻEŃ BEZPIECZEŃSTWA I REAKCJE

przygotowywane w odpowiedzi na nie, oraz formy stosowane w zarządzaniu bezpieczeństwem powodują, że coraz trudniej jest ocenić trafnie zarówno stan zagrożenia, jak i stan zabezpieczeń gwarantujących bezpieczeństwo³.

¹ R. Zięba, Teoria bezpieczeństwa, w: Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych, UW, Warszawa 2015, s. 88-89.
A. Kotliński, Modele bezpieczeństwa państw, Zeszyty Naukowe Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach. Studia z nauk społecznych nr 1, 2009, op. cit. s. 153.

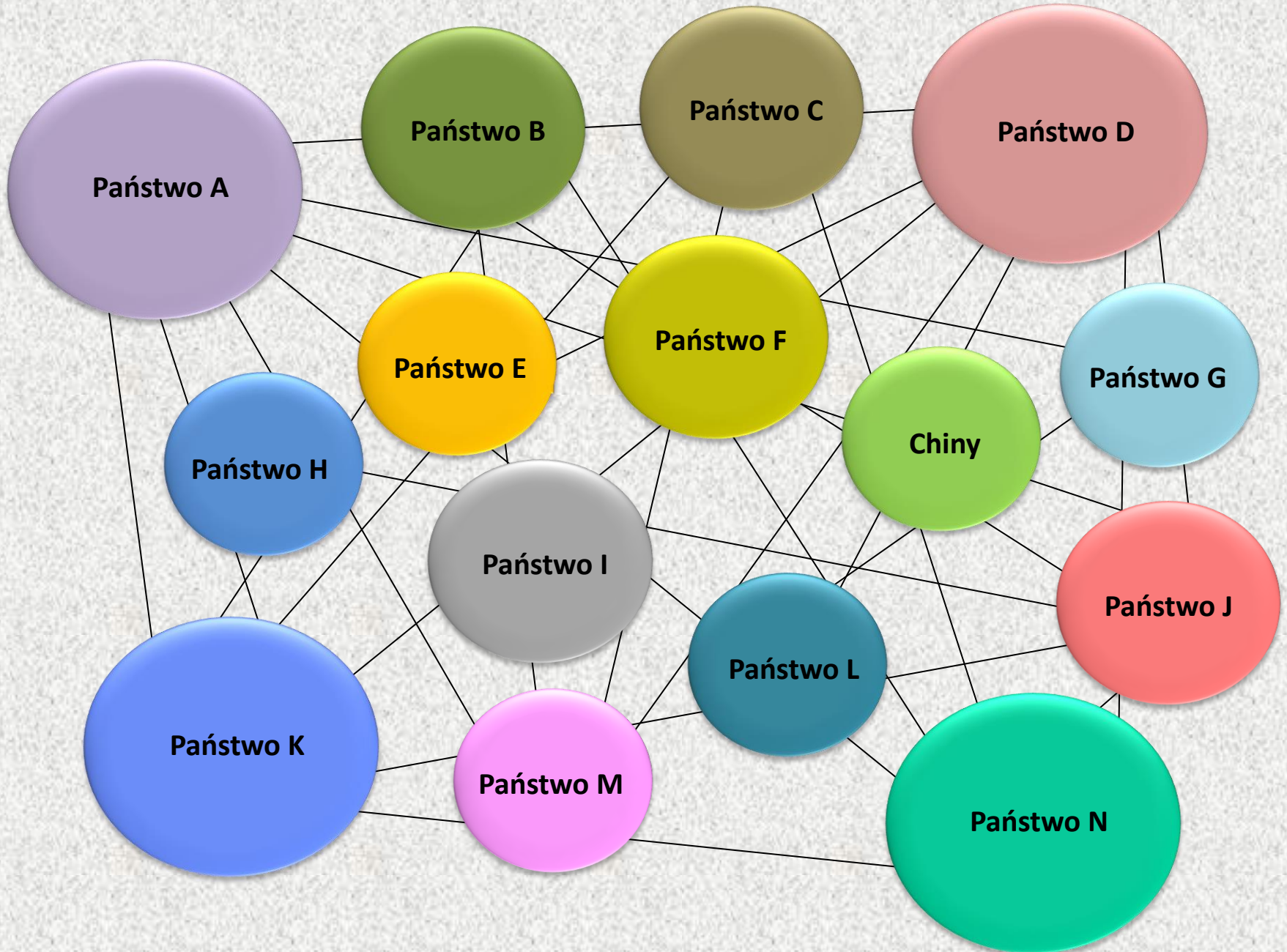
² B. Balcerowicz, Procesy międzynarodowe. Tendencje, mega trendy, w: R. Kuźniar, B. Balcerowicz, A. Bieńczyk-Missala [i in.], Bezpieczeństwo międzynarodowe, s. 59.

³ K. Żukrowska, Model bezpieczeństwa międzynarodowego XXI w. Od teorii do praktyki, Krakowskie studia międzynarodowe, nr 1, Przemiany systemu bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej w drugiej dekadzie XXI [w]: część 1: Globalny i transatlantycki wymiar bezpieczeństwa międzynarodowego, rocznik 2015, s. 15.

Uwarunkowania bezpieczeństwa międzynarodowego

Powiązania państw w środowisku międzynarodowym

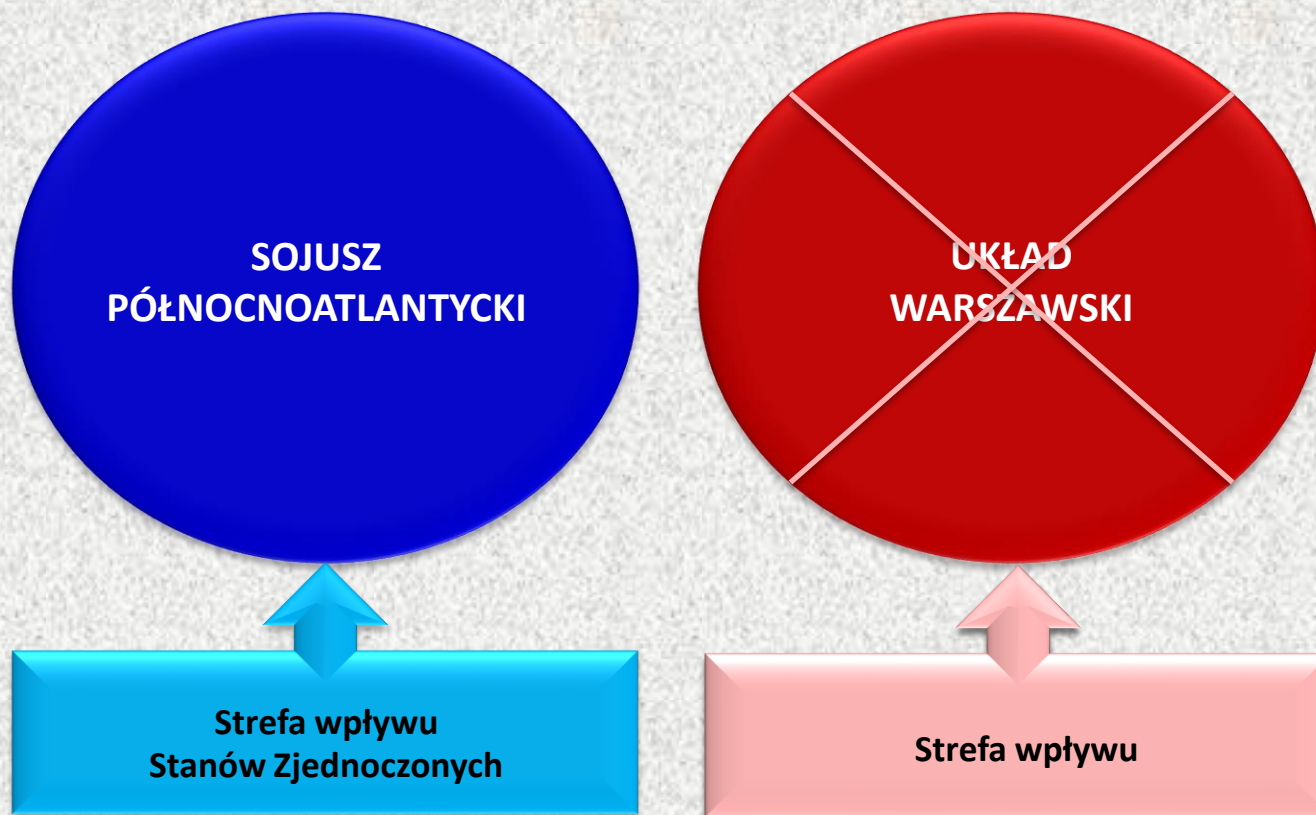
Fazy ewolucji bezpieczeństwa międzynarodowego 1648 - 1989

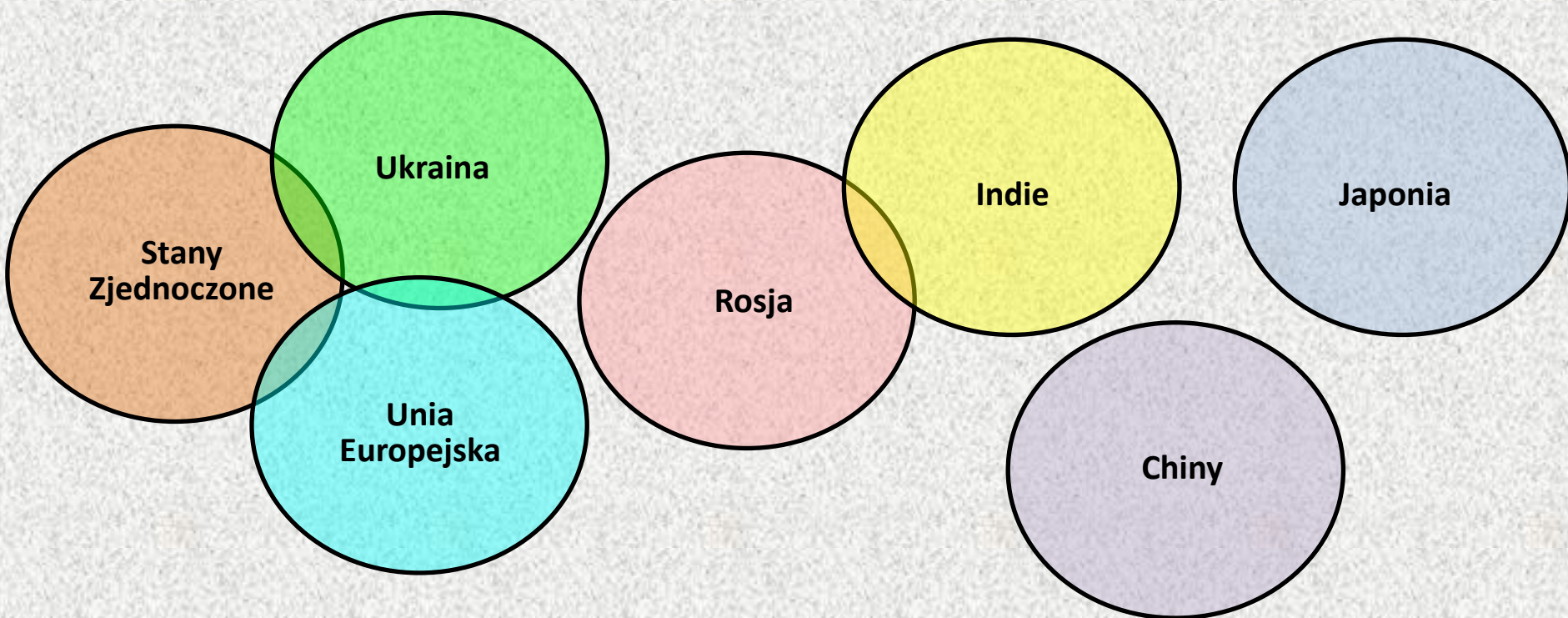
Dwubiegunowy system bezpieczeństwa

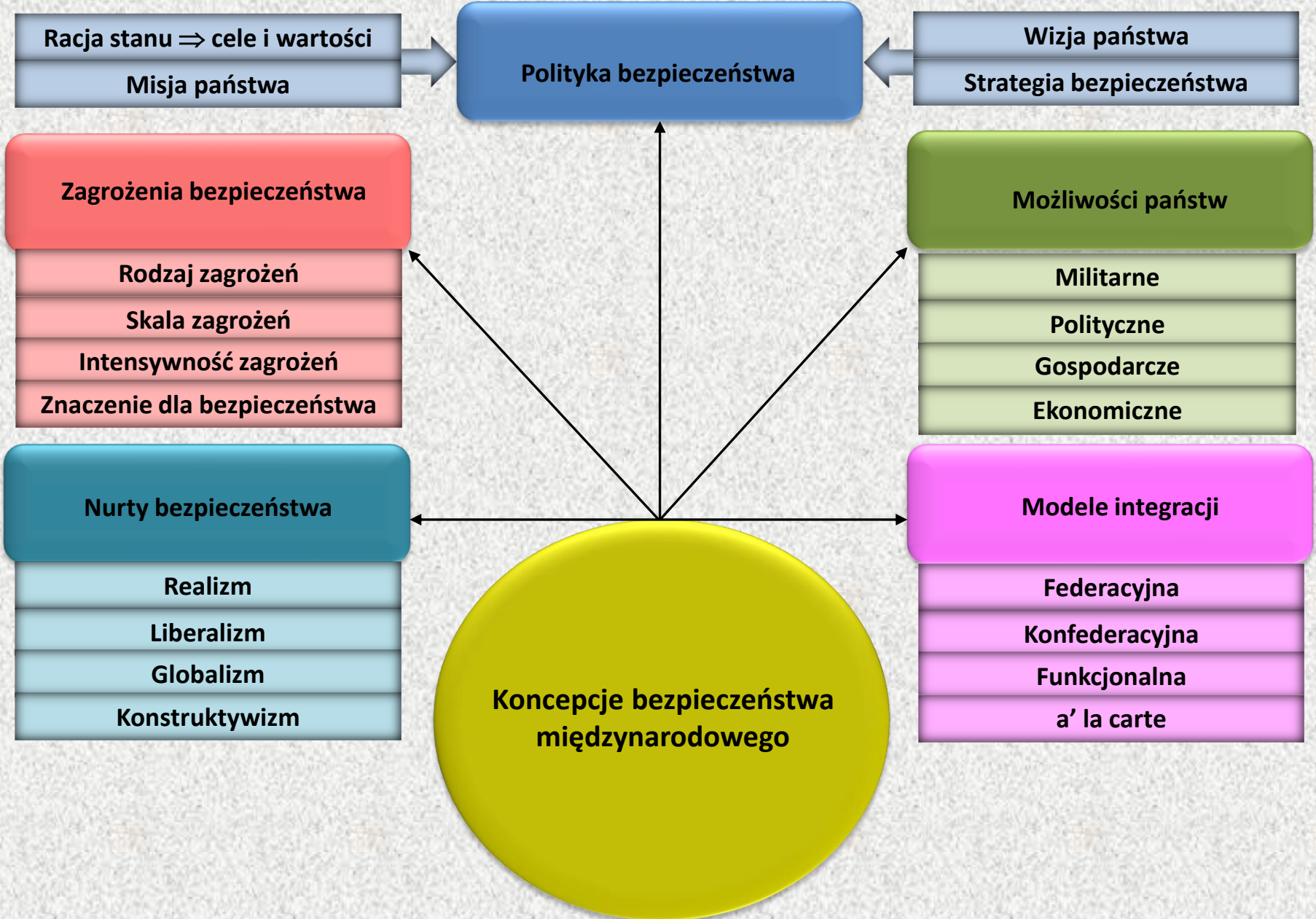
Rozpad dwubiegunowego systemu bezpieczeństwa

Wielobiegunowy system bezpieczeństwa

Czynniki wpływające na koncepcje bezpieczeństwa międzynarodowego

Koncepcja integracji - Europa federacyjna i ponadpaństwowa

Europa federacyjna i ponadpaństwowa – czyli Stany Zjednoczone Europy¹.

Zwolennikami tej koncepcji byli J. Monnet, R. Schuman, R. Pleven **Europy¹.**

Jean Monnet*

Robert Schuman**

René Plevin***

W ogólnym znaczeniu, koncepcja polegająca na ograniczeniu suwerenności państw na rzecz organów ponadnarodowych².

¹ U. Świętochowska, Idea integracji europejskiej w cywilizacji przełomu XX i XXI wieku, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Gdańsku, Gdańsk 2002, s. 32., . Tendencje, mega trendy, w: R. Kuźniar, B. Balcerowicz, A. Bieńczyk-Missala [i in.], Bezpieczeństwo międzynarodowe, s. 59.

² K. Żukrowska, Problematyka międzynarodowej integracji gospodarczej i jej implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego, [w]: Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka, SGH, Warszawa 2006, s. 79.

* https://www.cvce.eu/en/obj/jean_monnet-en-b83bf933-c398-4ca8-a849-797eda3fb94d.html (pobrano 15.06.2022)

** <http://imschuman.com/formacja/> (pobrano 15.06.2022)

*** <https://www.landrucimetieres.fr/spip/spip.php?article1602> (pobrano 15.06.2022)

Koncepcja integracji konfederacyjnej - Europa państw

Europa konfederacyjna – czyli Europa Państw, Europa Ojczyzn¹.

Zaprezentowana na początku lat 60. przez byłego Prezydenta Francji Ch. De Gaulle'a¹.

Charles de Gaulle*

Koncepcja konfederacyjna, będąca przeciwieństwem koncepcji federalistycznych zjednoczenia Europy, była lansowana przez Charles'a de Gaulle'a. Stąd powszechnie uważa się, że Charles de Gaulle był przeciwnikiem federacji europejskiej, a także ściślejszej integracji politycznej państw Wspólnot Europejskich.

W ogólnym znaczeniu, koncepcja polegająca na respektowaniu odrębności i autonomii państw, działanie gwarantujących nienaruszalność interesów krajów członkowskich, nie wykluczających rozwiązania ponadnarodowe².

¹ U. Świętochowska, Idea integracji europejskiej w cywilizacji przełomu XX i XXI wieku, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Gdańsku, Gdańsk 2002, s. 32., . Tendencje, mega trendy, w: R. Kuźniar, B. Balcerowicz, A. Bieńczyk-Missala [i in.], Bezpieczeństwo międzynarodowe, s. 59.

² K. Żukrowska, Problematyka międzynarodowej integracji gospodarczej i jej implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego, [w]: Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka, SGH, Warszawa 2006, s. 80.

* [https://pl.wikipedia.org/wiki/Charles_de_Gaulle#/media/Plik:De_Gaulle_1961_\(cropped\).jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Charles_de_Gaulle#/media/Plik:De_Gaulle_1961_(cropped).jpg) (pobrano 15.06.2022)

Koncepcja integracji - funkcjonalna

Koncepcja funkcjonalna była pomysłem nowego sposobu układania stosunków między państwami w odniesieniu do trudnej sytuacji ekonomicznej na świecie, spowodowanej „Wielkim Kryzysem” z lat 30tych XX wieku¹.

Funkcjonalizm wywodzi się z liberalnej wizji świata, zakładającej harmonię interesów całej ludzkości².

Koncepcję tą sformułował w latach 40 tych XX wieku David Mitrany, a rozwinął ją E. B. Haas¹.

David Mitrany*

W miejsce państw i ich struktur koncepcja zakładała utworzenie międzynarodowych, funkcjonalnych agencji, na rzecz których państwa miały stopniowo rezygnować ze swojej w suwerennej władzy¹.

Koncepcja funkcjonalna wykluczała wojny ze stosunków międzynarodowych, natomiast nie koncentrowała się na rozwiązaniach idealistycznych, a na realnych potrzebach³.

Ernst Bernard Haas**

Funkcjonalizm stawiał na gospodarczą współpracę w Europie, dzięki czemu miał zapanować pokój. Dobrobyt gospodarczy przyczyniłby się do rozszerzania form integracyjnych na inne dziedziny życia².

¹ B. Master, Teorie i koncepcje zjednoczeniowe Unii Europejskiej w założeniach programowych oraz w praktyce polskiej polityki integracyjnej, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice 2014, s. 55.

² P. J. Borkowski, Polityczne teorie integracji międzynarodowej, Difin, Warszawa 2007, s.70, [w]: B. Master, Teorie i koncepcje ..., s. 57.

³ K. Żukrowska, Problematyka międzynarodowej integracji gospodarczej i jej implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego, [w]: Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka, SGH, Warszawa 2006, s. 80.

* <https://alchetron.com/David-Mitrany#david-mitrany-c06f2121-2823-409b-9879-52f7ae639dd-resize-750.jpeg> (pobrano 15.06.2022)

** <https://senate.universityofcalifornia.edu/files/inmemoriam/html/ernstbernardhaas.html> (pobrano 15.06.2022)

Koncepcja integracji - komunikacyjna

Na początku lat 60-tych Karl Dutsch i Leon Lindberg przedstawili koncepcję komunikacyjną¹.

Koncepcja komunikacyjna, w przeciwieństwie do modelu funkcjonalnego jest bliska koncepcji konfederacyjnej¹. Zgodnie z jej ideą, nadrzędnym celem integracji powinno pozostać utrzymanie suwerenności państw, zapewnienie bezpieczeństwa oraz pokojowe rozwiązywanie sporów¹.

Według komunikacyjnej teorii integracji politycznej proces integracji rozumiany jest jako powstawanie, tworzenie się „wspólnoty państw”, określonej przez wysoki stopień współpracy dyplomatycznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej między tworzącymi ją podmiotami².

Tak pojmowana wspólnota urzeczywistnia najważniejsze wartości, jakimi są: **suwerenność, samookreślenie państwa narodowego oraz międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo².**

Karl Dutsch nie odrzuca państwa narodowego,
a wręcz przeciwnie w jego koncepcji zajmuje ono ważne miejsce,
uważał, że jego likwidacja oznaczałaby pełną integrację³.

¹ K. Żukrowska, Problematyka międzynarodowej integracji gospodarczej i jej implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego, [w]: Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka, SGH, Warszawa 2006, s. 80.

² S. Konopacki, Komunikacyjna teoria integracji politycznej Karla Deutscha, Studia Europejskie / Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego nr 1, Warszawa 1998, s. 37-46.

³ B. Master, Teorie i koncepcje zjednoczeniowe Unii Europejskiej w założeniach programowych oraz w praktyce polskiej polityki integracyjnej, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Katowice 2014, s. 67.

Koncepcja integracji - a' la carte

Bardziej elastyczną koncepcję integracyjną, stanowiącą alternatywę dla dotychczasowych teorii, zaproponował Ralf Dahrendorf¹.

Ralf Dahrendorf uważał, że wspólne polityki powinny być tworzone jedynie tam, gdzie są wspólne interesy i to bez dodatkowych ograniczeń dla tych, którzy nie mogą lub nie chcą do nich dołączyć¹.

R. Dahrendorf uważał, że postęp w integracji powinien być budowany na interesach, a nie na marzeniach o unii politycznej¹.

Wspólne polityki muszą być oparte na wspólnych interesach, w przeciwnym razie dochodzi do nieprzestrzegania ustalonych reguł, żądania wyjątków i komplikowania systemu, a to obniża wiarygodność projektu integracyjnego i negatywnie wpływa na jego legitymizację i stabilność³.

Realizacja koncepcji, polegającej na zapewnieniu każdemu państwu dużej swobody w wyborze dziedzin, w których będzie się integrowało, byłaby trudna bez określenia minimalnego poziomu i przedmiotowego zakresu współpracy².

¹ A. K. Cianciara, W poszukiwaniu alternatywnych modeli integracji: Europa jako klub klubów, Myśl Ekonomiczna i Polityczna nr 4 (51), Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Karków 2015, s. 176.

² K. Żukowska, Problematyka międzynarodowej integracji gospodarczej i jej implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego, [w]: Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka, SGH, Warszawa 2006, s. 81.

³ A. K. Cianciara, W poszukiwaniu alternatywnych modeli ..., op. cit., s. 176.

Fazy integracji (1948-2005)

1948-1994

1948 - Okres od traktatu brukselskiego
1994 - Traktat z Maastricht
Wprowadzono Wspólną Politykę Zagraniczną i Bezpieczeństwa

1992-1994

W tym okresie główną rolę instytucji gwarantującej bezpieczeństwo odgrywała Unia Zachodnioeuropejska

1995-1998

kształtowanie się w ramach NATO
Europejskiej Tożsamości Bezpieczeństwa i Obrony

1999-2005

wprowadzono w ramach Unii Europejskiej
Europejską Politykę Bezpieczeństwa i Obrony

Dziękuję za uwagę

dr hab. inż. Andrzej Gałęcki, prof. WSB

MODUŁ BEZPIECZEŃSTWA
Rozdział 4. Koncepcje bezpieczeństwa międzynarodowego